

Wacław Gąsiorowski (1869-1939)

Wacław Gąsiorowski, pseudonim Wiesław Sclavus, urodził się 27 czerwca 1869 r. w Warszawie, zmarł 30 października 1939 r. w Konstancinie, gdzie zamieszkał w 1930 roku, w zachowanej do dzisiaj w willi „Ukrainka”. Od roku 1936 był sołtysem Konstancina. Tu zmarł i został pochowany na cmentarzu w Skolimowie. Był autorem powieści historycznych, szczególnie z czasów napoleońskich, powieściopisarzem, dziennikarzem, publicystą, a także scenarzystą, działaczem niepodległościowym i polonijnym.

Wcześnie stracił rodziców, więc wkrótce po ukończeniu gimnazjum, mając 15 lat, zaczął pracować, chociaż nadal samodzielnie kształcił się i przede wszystkim pisał. Został pomocnikiem aptekarza, co opisał w powieści *Pigularz* wydanej w 1900 roku. Wbrew własnej woli został wcielony do armii carskiej, gdzie odsłużył prawie 2 lata.

Efektom literackim tego doświadczenia była pierwsza sztuka teatralna *Szare życie* – nagrodzona w konkursie *Kuriera Warszawskiego* i wystawiona w teatrze „Rozmaitości” w 1892 roku.

Po wojsku został księgowym, ale tym, co go naprawdę wciągało, była konspiracja niepodległościowa i twórczość. Organizował tajne czytelnie, był redaktorem *Przeglądu Tygodniowego*, periodyku *Strumień* i korespondentem *Słowa Polskiego*. W roku 1901, na łamach warszawskiego *Dziennika dla Wszystkich*, zaczęła ukazywać się w odcinkach powieść *Huragan*, którą krytycy nie byli zachwyceni, ale uznanie czytelników zdobyła sobie natychmiast. Po ukazaniu się *Ugodowców*, książki o wizycie w Warszawie cara Mikołaja II, był ścigany przez rosyjską „ochranę” i musiał wyemigrować – najpierw do Lwowa, potem na Zachód. Od 1904 roku, w Paryżu, zakładał tygodnik *Polonia*, ale organizował też struktury „Sokoła”. W Rapperswil, w Muzeum Narodowym Polskim, studiował dokumenty z kampanii napoleońskich, a potem podróżował śladami Napoleona, zbierając materiały do planowanych książek historycznych. Odwiedził Elbę, Korsykę, Marengo, Samosierzę, Wagram. Po wybuchu I wojny światowej, włączył się w działalność na rzecz odrodzenia Polski i organizację polskiej armii.

Dwukrotnie przebywał w Stanach Zjednoczonych, w latach 1918-1919 i 1921-1930. Współpracował tam z pismami polonijnymi i wykladał literaturę oraz historię cywilizacji, kierując kolegium polskim w Cambridge Springs. W czasie przerwy między tymi pobytami wrócił do Polski, ale rzeczywistość w tej wymarzonej, wolnej ojczyźnie bardzo go rozczarowała. Ta kolejna emigracja trwała aż do 1930 roku, kiedy postanowił osiąść w kraju. Już na stałe. Po powrocie został prezesem Stowarzyszenia Pisarzy i Publicystów Emigracyjnych. Miał wtedy 61 lat. Wraz z piękną, młodą żoną, Dunką, Astą z Hemmingsenów, zamieszkał w Konstancinie, w willi „Ukrainka”. Organizował spotkania literacko-muzyczne. Angażował się w życie konstancińskiej społeczności. Jako twórca miał wszelkie powody do satysfakcji. Jego powieści historyczne były rekordy popularności u czytelników, zwłaszcza młodych. Za działalność literacką został w 1938 roku odznaczony nagrodą im. Elizy Orzeszkowej i Złotym Wawrzyńcem Akademickim Polskiej Akademii Nauk.

Jego działalność społeczna była postrzegana pozytywnie, był osobą, do której zwracali się mieszkańcy, aby rozsądzić sporne, lokalne sprawy. W 1936 roku został sołtysem gromady Konstancina. Funkcję tę pełnił honorowo, bez wynagrodzenia. Dążył do stworzenia Rzeczypospolitej Konstancińskiej – podległej bezpośrednio Staroście Warszawskiemu. Propagował Konstancin jako miejscowość letniskowo-

klimatyczną. Opracował Statut Uzdrowiska. Zorganizował jubileusz 40-lecia Konstancina, był inicjatorem postawienia pomnika-głazu w Parku Zdrojowym dla uczczenia jego założyciela Witolda hr. Skórzewskiego.

Po wybuchu wojny w 1939 roku poczucie klęski i rozliczne obowiązki nałożone na sołtysa przez okupanta sprawiły, że Gąsiorowski podupadł na zdrowiu. Zmarł 30 października 1939 roku. Jego kondukt pogrzebowy z willi „Ukrainka” na cmentarz w Skolimowie stał się wielką patriotyczną manifestacją.

Na jego grobie na cmentarzu w Skolimowie umieszczone jest epitafium:

*Bogu Wszechmogącemu składam dziękczynienie,
że pozwolił mi tyle lat pracować,
do niepodległości Ojczyzny się przyczynić
i Jej wyzwolenia doczekać.*

10 lipca 2009 roku Rada Miejska Konstancina nadała pisarzowi tytuł honorowego obywatela Konstancina. Willa „Ukrainka”, która powstała przed I wojną światową wg projektu Mikołaja Tołwińskiego, zachowała się do dzisiaj. Niestety nie jest do zwiedzania. Można tylko z zewnątrz podziwiać jej ślady jej świetności. Warto zwrócić uwagę na płaskorzeźbę w szczycie budynku, przedstawiającą symbole muz. Na szczycie budynku jest umieszczona tablica pamiątkowa.

Twórczość

Zginęła głupota! Powieść z niedalekiej przyszłości (1899), Ugodowcy (1901), Huragan (1902), Rok 1809 (1903) Szwoleżerowie gwardii (1910), Pani Walewska (1904), Czarny Generał (1904), Księżna Łowicka (1908), Emilia Plater (1910), Bem (1911), Miłość królewicza (1931), Królobójcy.